

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:	Pretiuu insertiuniloru:	Correspondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatul consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Serbatórea botezului (bobotéza) séu epifania.

Trecuse unu siru lungu de ani dela nascerea lui, si lumea inca nu cunoscea pre Christosu. Elu petrecuse ca copilu in Nazaretulu Galileiei o viétia retrasa si obscura. Uniculu momentu, ce istori'a a inregistratu din viétii obscura a lui Christosu, ca semnu alu divinitatii lui, este disput'a ce tienuse, in etatea abia de 12 ani, in sinagog'a din Ierusalimu cu carturarii jidovesci, asupra unoru locuri din sant'a scriptura, prin carea elu puse in uimire pe toti carturarii si se intrebau: „Cum scie acest'a carte neinvetiandu?“ Dar si momentulu acest'a curundu s'a datu uitarei. Cei de aprópe ai lui luncosceau numai de fiulu ceslariului Iosifu, a carui maiestrie o professá si Christosu. Singuru Ioanu, inainte mergatoriulu dá cu socotéla, cà acel'a trebuie se fia Messi'a celu promissu, la care nu e vrednicu se-i deslege nici curelele incaltiaminteloru, de si in persóna nici elu nu-lu cunoscea!

In etatea de 30 de ani inse, Christosu pasiesce pe aren'a vietii publice predicandu invetiaturile sale mantuitoare. Inceputulu lu-face cu actulu botezarei sale in riulu Iordanului. Aducerea aminte de acestu evenemintu sacru biseric'a nóstra o serbéza totudeuna in 6 Ianuarius. — Serbatórea botezului este un'a din serbatorile celea mai vechi bisericesci, carea se numesce si epifania séu aratare. Epiphania dies iste, quod latine manifestatio dici potest, diu'a epifaniei latinesce se póte numi manifestare, dice s. Augustinu. ¹⁾ Despre ea avemu marturii inca in veaculu alu II-le la Climente Alesandrinulu, in cartea sa numita „Stromata;“ in veaculu alu IV-le la s. Atanasiu (epist. ad. Dracont.) la s. Grigoriu Nazianzianulu (Orat. 37 in Theoph.) la s. Chrysostomu etc. Caus'a pentru care botezulu Domnului se numesce si diu'a epifaniei séu aratarei, este cà in orientu pana in secolulu V. serbau diu'a nascerei lui Christosu, aratarea lui pre pamentu, de-

odata cu botezulu, in siese Ianuarius. „Preotii din provinciile egiptene definiaza diu'a epifanielorn séu ca botezulu Domnului séu ca nascerea lui dupa trupu, si pentru aceea solenitatea acestoru doue mistere ei o serbéza nu separatu, ca si in provinciile occidentale, ci in o singura festivitate a acestei dile“. ¹⁾ Éra s. Chrisostomu dice in cuvintulu dela botezu: „Dreptu ce, se chiama diu'a de astadi aratare, si nu cea in care s'a nascutu, de vreme ce candu s'a nascutu Christosu, atunci nu s'a aratatu la toti, ci candu s'a botezatu, atunci s'a aratatu, cà pana la diu'a acést'a mai multi nu-lu cunosceau pe densulu“.

Aratare séu epifania se numesce serbatórea botezului, nu numai pentrucà Christosu s'a aratatu trupesce, ci mai vertosu, cà in timpulu botezului s'a aratatu Dumnedieirea lui si s'a marturisitu aratarea dumnedieésca a santei Treimi: „Si botezandu-se Iisusu, indata a esitu din apa, si éca i s'au deschisu ceriurile, si a veditu pre Spiritulu lui Ddieu pogorandu-se ca unu porumbu. si venindu preste densulu, si éca o voce din ceriuri dicandu: Acest'a este fiulu meu celu iubitu intru carele bine am voitu“, ²⁾ cà pana atunci mai multi nu-lu sciau nici lu-cunosceau cà este fiulu lui Ddieu. „In midiloculu vostru sta acel'a pre carele nu-lu cunos-ceti“ dicea Ioanu botezatoriulu soliei jidovesci, ce venise la densulu ispitindu de Messia. Ma nici Ioanu nu cunoscea pre Iisus: „Si nu-lu sciam; ci celu ce m'a trimisu se botezu cu apa, acel'a mi-a disu: Preste care vei vedé Spiritulu pogorandu-se si remanendu preste densulu, acel'a este care bobotéza cu spiritu santu“. ³⁾ Éra acuma, dupa cum dice s. Augustinu: In voce avemu pre Tatalu, in omu pre Fiulu, in porumbu pre Spiritulu Santu“. ⁴⁾

Numirea de botezu séu bobotéza s'a datu serbatoarei, pentru cà „In diu'a in care s'a botezatu

¹⁾ Cassian. coll at. 10. c. 2.

²⁾ Mat. 3. 17.

³⁾ Ioanu I. 33.

⁴⁾ S. Aug. serm. 52. in Math. c. 3.

¹⁾ S. Aug. serm. 200 in Epiph.

(Christosu) a santitu si firea apelor. Deci pentru aceea, in diu'a serbatoarei acesteia iau toti ape din riu, si le ducu la casele loru si le tienu câte unu anu si doi si mai multu, si nu se strica, de vreme ce se santiescu astadi¹⁾. In veacurile primare si tain'a botezului se administrá ómeniloru cu preferintia in diu'a serbatoarei botezului, mai vertosu in orientu, si totu in acea serbatóre erá datina d'a santí casele crestiniloru.

Ca un'a dintre serbatorile celea mai mare, santirea ei, impreuna cu-altoru serbatori erá impusa si prin legile civile. Teodosiu celu teneru a interdisu tóte jocurile si petrekerile, precum si cercetarea teatreloru in acésta di de serbatóre. „Natale atque Epiphaniarum Christi, Paschae etiam et Quinquagesimae, diebus omni theatrorum ac circensium voluptate per universas urbes earum populis denegata, totae christianorum mentes Dei cultibus occupentur“. (In dilele nascerei si epifanieloru lui Christosu, la Pasci si in cincidiecimi (Rosalii) tóte petrekerile din teatre si circuri sunt oprite in tóte orasiele, si tóta mintea crestiniloru se se ocupe cu cultulu lui Ddieu.)²⁾

In bisericile apusene odata cu botezulu se mai serbéza inca doue eveneminte biblice, precum inchinarea maghiloru dela resaritu, si antai'a minune, ce a facutu Christosu in Cana Galileiei, prefacandu ap'a in vinu; pentru cà, dicu teologii divinatatea lui Christosu a fostu aratata paganiloru prin maghi, jidoviloru in botezu si discipuliloru in nunt'a dela Cana. Er in biseric'a orientala se celebréza numai botezulu Domnului, primitu dela Ioanu, candu adeca Christosu a santitu firea apelor, si a intratu in servitiulu publicu alu genului omenescu, ca si imperatulu noului imperiu, profetu si arhieru unsu prin botezu si umbrirea s. Spiritu asemenea arhierului, care dupa testamentulu vechiu se consacrá in functiunea sa prin spelarea cu apa si ungerea capului cu oleu.³⁾

Fiindu insa vorba de botezulu Domnului, ne intrebamu: pentru care motivu vine Christosu a se botezá si ce felu de botezu primesce elu? Botezu a fostu si botezulu jidovescu, insa acest'a curatiá numai necuratianiele trupesci nu si cele sufletesci, adeca pecatele. Éra botezulu nostru este cu multu mai mare si plinu de daru, in timpu ce elu mantue pre omu de pecate, i-curatiesce sufletulu, si-i-dà daru spiritualu. Botezulu lui Ioanu insa erá cu multu mai inaltu decâtu botezulu judaicu, éra decâtu alu nostru cu multu mai de josu, de-orace elu nici spiritulu santu nu impartasiá nici iertare de pecate nu daruiá celui ce se botezá, ci numai ordoná pocaintia ómeniloru. Dintre aceste trei forme de botezu, Christosu a primitu botezulu lui Ioanu, pentruçà elu fiindu fora de pecatu, si santulu lui corpu curatu de tóta intinatiunea, nu

avea trebuintia nici de botezulu jidovescu nici de alu nostru. „S'a botezatu cu botezulu lui Ioanu, dice s. Chrisostomu, ca se cunóscemu noi prin midiloculu firei botezului acestuia, cumca nu s'a botezatu nici pentru iertarea pecatelor nici ca se ié darulu Spiritului santu“.¹⁾

Dar pentru ce s'a botezatu, daca elu nu s'a botezatu nici pentru pocaintia, nici pentru iertarea pecatelor, si nici pentru darulu spiritului santu? Doue sunt motivele, pentru care Christosu s'a botezatu: Unulu, pentruca se-lu véda si se-lu cunósca toti. „Cà adevératu, a merge pre la casele tuturoru si a bate la usi strigandu si dicandu pentru Christosu, acest'a este Fiiulu lui Ddieu, si credeti intru densulu, ar fí desteptatu intru ómeni, banuiéla se nu creda in marturi'a lui Ioanu. Éra indata ce a mersu la Iordanu, si s'a botezatu dela Ioanu inainte a tóta multimea, càti au fostu pre tiermurile apei, cari au vediutu cu ochii loru acea taina, cum s'a botezatu, si in ce chipu s'a pogoritu spiritulu santu asupra lui in chipu de porumbu, si-lu marturisiá din ceriu glasulu parintelui prin venirea Duchului santu, — a scosu martori'a lui Ioanu din totu prepusulu, pentru aceea si Ioanu singuru dicea cà nu l'am sciutu pre densulu.“²⁾

Alu doilea motivu, se cuprinde in cuvintele, ce a adresatu Iisusu lui Ioanu, candu acest'a se feriá de a-lu botezá. „Eu amu trebuintia se me botezu de tine si tu vii la mine!“ Éra Iisusu respunsiendu i-a disu: „Lasa acum, cà asia se cade noue se plinimu tóta dreptatea.“¹⁾ A fostu cu dreptate, adevératu, se se plece marturiei botezatoriu-lui, si se se boteze, pentruçà in ce chipu s'a taiatu impregiuru si jertfa a adusu lui Ddieu, a pazitu sambetele si a plinitu serbatorile jidovesci. Asia si acestu botezu fiindu de trebuintia l'a primitu ascultandu pre botezatoriu-lu si proroculu, precum a fostu voi'a lui Ddiu se se boteze toti ómenii.³⁾

V. Mangra.

Despre diferitele sisteme agronomice.

Este unu ce cunoscutu, cà modulu, in care se cultiva astadi pamentulu, singurulu isvoru de venitu alu poporului nostru, dupa modulu, in care se cultiva elu astadi, nu mai póte satisfacere recerintieloru nóstre, si astfeliu trebuie se pretinda dela toti ca acestei impregiurari se-i dàmú atentiunea cuvenita, si se lucramu cu totii in acésta directiune instruandu poporulu nostru, cum se esploateze mai bine pamentulu seu, cu scopu ca pre acésta cale se-lu faca capace de a-i acoperi tóte trebuintiele sale. Aceste consideratiuni me indemnara a desvoltá si pe acésta cale vederile mele espuse in o disertatiune tienúta in conferintia scolastica din Banat-Comlosiu la 24 Octomvre 1877.

Sub sistem'a economica intielegemu clasificarea pamentului, dupa positiunea si puterea lui productiva in scopu ca se-lu putemu supune unei tratari rationale, ca produsele ce le semenamu se fie acomodate puterii lui, si ast-

¹⁾ S. Chrysostom Homil de Bapt. Christi.

²⁾ Cod. Teod. l. 15. tit. 5. l. 5.

³⁾ Esire 29. 4. 7.

¹⁾ I. Christom. Omil. de Bapt. Chr.

²⁾ Ioanu 3. 15.

³⁾ I. Chrisostom Omil. de bapt. Chr.

feliu se putem ajunge unu castigu mai bunu si mai rentabilu. Punctulu de manecare, pre carele se baséza sistemele agronomice nu póte fi altulu, decâtu positiunea si calitatea pamentului. In genere deosebimu doue sisteme principali: economi'a de campu comasatu. Cést'a din urma se subimparte in economia alternativa (Frucht wechselwirthschaft) si in economi'a libera (Fraie Wirtschaft).

Care din aceste sisteme este mai buna, este unu lucru relativu, pendinte dela imprejurarile locali, si asia in unele locuri este mai buna un'a, in altele cealalta. In generalu inse sunt de a se observá urmatóarele conditiuni: 1) fiecare productu sè se semene in acela locu, in carele i-priesce mai bine, si prin urmare produce mai multu; 2) pamentulu lucratu, prin nutrementulu, ce lu-tragu fructele dintrensulu perde continuu din productivitatea, séu grasimea sa, si asia dara trebuie se grigimu, ca pãrtile, ce le perde, se le adaugemu prin gunoire, séu prin semenarea lui cu alte producte, cari nu au lipsa totu de acelesi substantie, de cari au avutu cele de mai nainte; 3) In lucrarea pamentului se ne acomodãmu cu cea mai mare promptitudine anutimpurilor; 4) Sistem'a de economia, ce o practisãmu se fie acomodata intru tóte calitãtii pamentului; 5) Se tienemu, si prasimu unu numeru recerutu de vite; 6) Sistem'a de economia se formeze unu intregu organicu, amesuratu imprejurariloru locali, cu scopu ca sè-se póta face usioru stremtarile necesarii.

Caracteristic'a economiei de campu parcelare este aceea, cà pamentulu aratoriu se semana partea cea mai mare cu grãu, séu alte producte paioése, ér cealalta parte mai mica cu cucurudiu, séu alte plante. Acést'a sistema de economi'a se subimparte in sistem'a de doue, trei séu patru sementie. Sistem'a de doue sementie consta in aceea, cà se semena numai sementia de tótna si primavéra, adeca grãu si cucurudiu; mirisitele se gunoiescu si ogerescu, — si apoi totu asia se urméza din anu in anu. Acést'a sistema se folosese si la noi, ea inse póte aduce folóse, numai daca dispunemu de gunoiu multu si bunu, altfelu pamentulu se seracesce, si numai póte produce, unu lucru, pre care durere lu-putemu observá in fórtu multe locuri la noi.

Sistem'a de trei sementie se subimparte in sistem'a pura si sistem'a corésa. In sistem'a pura pamentulu se imparte in trei parti. O parte se semena cu grãu de tótna, a dou'a parte cu bucate de primavera: ovesu, cucurudiu etc. ér a trei'a se lasa agoru, carele se gunoiesce. Mai de multu erá acést'a sistema mai usuata, acum inse se practiséza numai prin unele locuri. Din acést'a sistema s'a formatu sistem'a de trei sementie corésa. Ea difera de cea pura prin aceea, cà agorulu se face verde respective se sémana cu mazarica séu sieica. In acést'a sistema trebuie se se observeze cu acuratetia urmatórea conditiune: mirisitele de ovesu si de grãu sè-se ogoréscã si gunoiescã, asemenea sè-se ogoréscã si mirisitele de sieica — si daca sunt oi, se se bage mai tardiu pre ogóre la pasiuene. Sistem'a acést'a are acea parte buna, cà tienendu-se vitele acasa, astfelu omulu dispune de gunoiu. In unele locuri in Germani'a in locu de agoru se sémana lucerna, cartofi, napi, curechiu, mazere, pasula si alte producte de comerciu. Acést'a sistema este recomandabila in locurile, pre unde nu este comasatu pamentulu. Unic'a greutate, ce o are acést'a sistema este, cà recere multu lucru, mai cu séma vér'a, candu pre langa cealalte lucruri economice, trebuie se grigimu si de gunoire si agorire, si astfelu economulu trebuie se dispuna de capitalu si multe puteri de lucru.

Sistem'a de patru sementie consta din urmatóarele: ogoru, gunoiu, semenatura de primavéra, precum: ovesu, orzu si cucuruzu. Acést'a sistema inse este fórtu inderetrulu sistemiei de trei sementie, si nu este nici de câtu recomandabila.

Economi'a de campu comasatu consta in aceea, cà pamentulu se schimba regulatu, se semana adeca bucate paioése, cucuruzu si ierburi. Pentru o astfelu de sistema se

recere unu complexu mai mare de pamentu. Subsistemele acestei economii sunt urmatóarele:

1) Sistem'a holsteiniana. In sistem'a acést'a se pune mare pondu pre prasirea viteloru cornute. Pamentulu este impartitu in câte 4 séu 6 parcele. Pamentulu astfelu impartitu se sémana 4 séu 6 ani cu diferite producte; ér dupa aceea se lasa alti 3 séu 6 ani pentru iérba séu pasiuene. Singuraticele parcele sunt despartite cu dólme si lemne, din care inca se trage óre care folósu. De comunu unu atare pamentu se imparte in 7 pana in 11 parcele totu asemenea de mari. Cea mai usuata folosire este cea de 10 parcele si se procede cam astfelu: 1) ogoru gunoiu, 2) semanatura de tótna, 3) orzu, 4) ovesu, 5) ovesu semenatu cu lucerna, 6) lucerna de cósa, ér dupa acestea trei ani remane pasiuene. Parcel'a carea s'a folositu spre pasiuene se prepara apoi pana in ver'a anului urmatoriu pentru a se semaná rapitia séu si ovesu. Acestei sisteme i se face imputarea, cà se sémana pré pucinu grãu, ér pre de alta parte cà gunoiulu, ce-lu facu vitele prin pasiuene nu este asia de bunu ca gunoiulu adunatu in grajdu, fiendu cà prin uscatiune si-perde puterea nutritória. Observandu-se aceste scaderi, acést'a sistema s'a coresu si s'a introdusu urmatóri'a procedura: 1) ogoru gunoiu, 2) grãu, 3) orzu cu semantia de trifoiu 4) trifoiu de cósa, 5) pasiuene de trifoiu, 6) ovesu, 7) mazere, cartofi séu linte, 8) grãu cu semantia, de iérba 9—10 pasiuene. S'a mai facutu si alte modificãri in acést'a sistema intrebuintiandu-se pamentulu dupa unu anu de agoru gunoiu 3—4 ani dupa olalta pentru producte paioése, ér dupa aceea 3 ani unulu dupa altulu lucerna séu trifoiu.

II. Sistem'a Mecklenburgiana. Se deosebesce de cea d'antãiu, cà in acést'a se pune mai mare pondu pre producte, decâtu pre pasiuene. Pamentulu se imparte in parcele dela 5—12. Semanaturile urméza astfelu 1) ogoru gunoiu, 2) semanatura de tótna, 3) semanatura de primavéra 4—5 pasiuene. Acést'a sistema s'a coresu in urmatorulu modu: 1) jumătate ogoru gunoiu, jumătate pasiuene, 2) jumătate rapitia, jumătate ogoru verde, 3) grãu, 4) orzu, 5) $\frac{1}{3}$ parte trifoiu, $\frac{1}{4}$ cucurudiu, pamentulu gunoiu, $\frac{3}{12}$ mazare séu pasula, 6) grãu, 7) ovesu cu trifoiu 8) trifoiu de casa, ér dupa aceea doi ani pasiuene.

Acést'a sistema este inse astadi recunoscuta de o sistema inderetrulu sistemiei de trei sementie corésa, daca nu se pune pondulu principalu pre cultur'a viteloru, si calitatea pamentului séu clim'a nu este favorabila.

Economi'a alternativa. Acést'a sistema se deosebesce de cele de pana aci prin aceea cà nu se lasa ogoru séu pasiuene; ci sementiele séu productele urméza un'a dupa alt'a dupa reguli rationali, fara a se stricã séu alterá puterea pamentului. Principiulu, pre care se baséza acést'a sistema este: esaminarea rationala cu ajutorulu chemiei si alu botanice a calitatii pamentului si insusirile planteloru, ce se cultiva in privinti'a afundimei radacinei, in privinti'a cantitatii de umbra ce o lasa plant'a in crescere asupr'a pamentului, câtu azotu absorbé plant'a din aeru, si preste totu câtu putere, séu câte substantie nutritórie absorbé plant'a din pamentu. Pre acestu principiu s'au formatu urmatóarele reguli: 1) sè se foloséscã câtu mai bine gunoiulu, si sè-se sémana in pamentu de curendu gunoiu astfelu de plante, cari au lipsa de mai multu azotu in desvoltare; sè se semene dupa bucate paioése ierburi séu altfelu de plante cari nutrescu pamentulu prin aceea, cà absorbu din aeru azotulu, si lu-impartãsiescu pamentului, prin ce acést'a si redobandesce puterea perduta; 3) sè-se sémane producte, cari receru pamentu curatu dupa atari plante, cari lu-prepareza astfelu d. e. orzu dupa cartofi, napi; — grãu dupa trifoiu, pentrucã graului i-place pamentu mai tare, dar grosu. Regul'a generala la acést'a sistema de economi'a este: ca sè-se observe calitatea pamentului lasatu dupa luarea productului, precum si timpulu necesariu ca se-lu prepare pentru semanti'a urmatória. La o astfelu de economi'a, lucrulu principalu este impartirea pamentului in parcele, cari se fie

mai bine mai multe, decât mai puține. Dacă pământul se împarte în mai multe parcele, acele se fac mai mici, lucrul se isprăvesce mai ușor și mai bine, și gunoiera se face mai ușoară. Din contra la parcele mai mari lucrul se îngreună și nu se poate gunoi bine. În parcelele gunoite în primul an se pun produse, cari susțin puterea gunoierului, și prepară pământul pentru grâu și altele. În pământul gunoier, în primul an se pune rapiță, cartofi, napi, curechiu, cucurudiu; — în anul al 2-lea grâu, în anul al 3-lea ovesu cu trifoiu 4) rămâne trifoiul, în 5-a grâu etc. și așa o atare parcelă are lipsa de gunoier numai după al 5-lea sau al 6-lea an după cum s'au semănat și au urmat în aceeași parcelă produsele. Prin aceea recoltele sunt mai bune, paiele și nutrețurile se înmulțesc, și așa se face posibilă și prăsierea vitelor, un lucru indispensabil la economia bună.

Dela un pământ sau parcelă mai mică bine gunoieră și sămănată rațional în ordinea de mai sus precum s'a și esperiat deja și pre la noi, se câștigă mai mult, decât dela o parcelă de două ori atât de mare, reu cultivată. Se observă că de umed, gras și curat rămâne pământul după recoltele de trifoi, mazărică, napi, tabac și altele; și era și cât de uscat și urit este pământul după recoltele produselor păioase, și ușor vom pricepe, că cauză la această curățire și îngrășare a pământului a fost plantele sămănate în același loc. Acele plante au tras din aer substanțe ce nutresc pământul, și așa l'au îngrășat, — și pentru aceea se vede umed. Din contra absorbind din pământ substanțe nutritive, pământul rămâne uscat. Plantele păioase și trage nutrețul mai mult din pământ, pre când cele frunzoase și pastăioase mai mult din aer; — prin urmare plantele păioase slăbesc pământul, și cele frunzoase îngrășă pământul. Pentru aceea după o sămănată, ce a slăbit pământul, este bine a sămăna plante ce nutresc pământul. Din această împrejurare urmează că la o astfel de sistemă rațională alternativă prin puțină gunoieră pământul se face foarte productiv și prăsierea vitelor se face cu înlesnire. Această sistemă fiind cea mai rațională, este cea mai rentabilă, și prin urmare cea mai recomandabilă. Sistemul acesta înseamnă o potă practică numai economiei ce destulă cunoștință pregătitoare și cari posedă un complex de pământ comasat pre carele și-l împart în parcele după puterea propriei economice și după prăsierea vitelor, cari produc gunoierul necesar, și nu suferă scaderi și lipsă de brăcie lucrătoare. Numai în această sistemă se poate cultiva pământul rațional. Pământul aici se împarte în 4 până la 15 parcele. Ordinea sămănturilor nu se poate însemna cu pozitivitate de ore ce aceea depinde mai mult de la locul și calitatea pământului. Atât se poate dice în general că la un complex mai mic cu 4 parcele se sămăna întâi parcele cu cucurudiu, pre pământul gunoier, a 2-a cu orz mestecat cu sămăntă de trifoi, a 3-a trifoi, a 4-a grâu. La împărțirea în 5 parcele se urmează astfel: 1-a se sămăna cu cucurudiu, pământul gunoier; 2-a orz cu sămăntă de trifoi, 3) trifoi, 4) grâu 5) la fructe păstăioase sau legume se pune puțină gunoier și al 6) grâu. La împărțirea în 8 parcele: 1) cucurudiu pe pământul gunoier, 2) orz sau ovesu cu sămăntă de trifoi, 3) trifoi 4) grâu 5) rapiță, pământul ceva gunoier 6) legumi, 1/2 ogor verde 7) grâu 8) ovesu, pământul ogorit. La 10 parcele: 1) sămăntă de trifoi cu alta ierba sămănată pentru pasune de oi, 2) rapiță, 3) grâu, 4) cucurudiu, pământul gunoier, 5) orz cu trifoi, 6) trifoi, 7) pasune de trifoi pentru vite, 8) grâu, 9) cucurudiu 10) ovesul, pământul ogorit etc. —

Ar mai fi de a înregistra aici între sistemele de economie și economia liberă care înseamnă recerea gradului cel mai înalt de cultură în economie, ce la noi până acum nu este, și prin urmare este imposibilă. Principiul fundamental la această economie este: toate cu măsură și scop, care

altcum este și principiul fundamental al tuturor sistemelor de economie rațională.

După ce am comunicat și am cunoscut toate sistemele de economie, urmărea să împartă și scopul final pentru care am făcut acestă. La noi câte sisteme de economie sunt, nici ună nu se poate numi rațională, pentru că noi avem prea puțină cunoștință economică de a putea lucra rațional. Toate sistemele sunt greșite și noi totuși nu ne miscăm un pas, spre ale corecte. La noi mică mângăire este viața, că pământul nu produce, că timpurile s'au stricat etc. Dacă este satisfăcătoare viața apoi în curând vom fi de viațată, că moștele noastre în curând vor și trece în mâini străine, cari vor și îmbunătăți pământurile noastre, și noi totuși ne vom viața și mângăia cu timpuri rele și grele.

Ar fi mai bine și mai de dorit senu ne vaităm, ci să lucrăm, să stăruim din toate puterile noastre cu cuventul, — cu argumente puternice pentru corectarea greșelilor existente în sistemele noastre de economie. Și cum putem ajunge la scop? Prin introducerea școlilor sau prelegerilor de ierba în fiecare comună în Dumineci și sâmbători — la cari prelegeri economiei noastre se fie provocată și recerțată a ascultă regulată cunoștințele economice teoretice și practice raționale prelese de preotimi și învățatori, cari pentru atari prelegeri se-se pregătescă bine, ca așa se se lumina mintea economilor nostri, se cunoască principiile salutari ale unei economii raționale și se îndrepte greșelile existente până aci în economie.

La atari prelegeri tractarea se nu fie sistematică, ci ea se fie conservatoare prin întrebări și răspunsuri, apoi prin citirea de disertații proprii, — sau prin citirea unor cărți de economie, comentându-se acele prin splicare și totuși deună în fine reasumându temă prelesă.

Poate mi se va obiectă, că nu se poate introduce o astfel de școală pentru că economiă rurală nu se prea propune în școlile populare și economii nostri nu au pregătire pentru o astfel de școală introducând.

Răspunsul meu este că deca nu s'a introdus economiă rurală în vr'o școală populară, — apoi aceea se se introducă pentru că tractarea din economie în același caz se poate începe gradat dela cunoștință mai mică la mai mare, și totuși scopul pe calea acestă credem, că se poate ajunge.

Vointă se recere, și toate se potă celui bine voitoriu, de și s'ar pară că ar întâmpina greutăți, cari înseamnă prin studiu, la ce suntem și chemați, ușor se potă delurată. Se luăm în considerație și aceea împrejurare, că bună starea poporului nostru depinde mult dela stăruințele și zelul nostru, întră împlinirea datorințelor noastre, — apoi dela bună starea poporului nostru depinde și existența noastră. Poporul nostru este agricol și în ramul acestă trebuie mai bine cultivat, ca cu înlesnire se-si potă câștiga bună stare, se potă trăi, existe. Apoi chiamarea noastră este a deșteptă, a cultivă și a câștiga bună starea poporului nostru prin puterea cuventului, — prin inteligență.

Scopul tuturor națiunilor este: subsistența și existența, — care este și al nostru. Apoi și Venerabilul nostru Consistoriu a avut și are intenție a înființa școli tractuale de agricultură; și pentru ce? pentru că poporul nostru este agricultor și fara atari școli nu poate exista în împrejurările prezente, când alte națiuni dejă în parte mare sau deșteptat și dezvoltat mai tare decât noi.

Poporul ce se existe trebuie cultivat în ramul existenței sale; apoi baza existenței poporului nostru este agricultură, — care trebuie dezvoltată cu diligență și rațiune, prin cunoștință în această sferă. Apoi această intenție a Venerabilului nostru Consistoriu mai ușor se va potă realiza, deca prin stăruințele noastre dezvoltate în școlă de ierba vom pregăti și forma poporul se pricepa ce este economiă rațională și ce câștigă aduce ea la un popor priceput și învățat în sferă sa.

Dupa ce dara am parcursu aceste dupa puterile mele cunoscintie, recomand cu totu adinsulu in atentiune cuvintele mele finale, si rogu ca onorabili preoti si invetiatori se staruiesca pentru infiintarea acelei scoli de ierina.

Paulu Tempea, m. p.
preotu.

Alegerea viitorului Papa.

D. John Lemoine scrie in „Journal des Débats“ următoarele, cu privire alegerea viitorului Papa, pe care le extragemu din „Timpulu.“

Fara a ne atinge de regulile respectului, ne putem ocupa de o chestiune, care se cerceteza de tota Europa, ba de tota lumea. Acel'a dintre Papi, care a domnit mai multu, vorbeste insusi si permite a se vorbi de diu'a, in care va trebui se i se numesca unu urmatoriu. Se face multa vorba despre hotariri secrete si planuri tainice si totusi se poate intempla, ca alegerea viitorului Papa se se facea in modulu celu mai linistitu si mai obicinutu. Intrebarea de capetenie este unde se va tienea conclave si celu mai activu si mai incorrigibilu partidu catolicu starue, ca se nu se insemne ca locu de alege Roma, capital'a noului regatu italianu.

Unii au mersu — nu pentru intai'a ora — atatu de departe, in catu au si propusu insu'a Malta. Ori cine-si aduce aminte, ca intr'o vreme era vorba, ca Papa ar fi avendu intenti'a de a parasí Rom'a si de a-si alege locuinti'a unde va in strainetate, pentru a scapa de stapanirea italiana. Acesta intrebare, cu care Papa nici nu se va fi ocupatu poate in modu seriosu, au fostu intorsa pe dosu si pe fatia, pana ce er Papa s'a convinsu, ca Roma e celu mai bunu scaunu episcopalu alu seu si nici nu s'au urnitu din locu. Totu ast-felu se va intempla si cu conclave; se va aduna puru si simplu in Roma.

Istori'a despre inchisoarea Papei, despre intemniatarea lui in Vaticanu si in gradinele lui, despre piedecel, care i se punu in exercitiulu functiunii lui, este fabricata pentru esportu si inventata pentru ultramontanii, cari traiescu in departare. Majoritatea cardinalilor si Papa insusi sciu forte bine cate sunt de creditu din tote acestea. Ori-cine poate fi incredintiatu, ca e multu mai plecatu de a locui in Vaticanu, de catu de a se muta la Fontainebleau si catu despre cardinalii italieni, cari forma doue din trei parti a sacralui collegiu, ei n'au nici celu mai micu gustu de a capeta bol'a de mare, mergendu in corabie la Malta. Italianii erasi n'ar voi pentru nimicu in lume, ca scaunulu papalu se se mute in alta tierra, si intr'acesta privire domnesce intre partide o concordie, pe care unu strainu nu scie cum se si-o esplice. Guvernulu Italianu, de la mutarea lui in Roma, e necontentu espusu fulgereloru Vaticanului, dar in locu de a se mania, elu le au primitu ca pe unu felu de sfaturi parintesci, cari nu primejduescu seriosu pe nimenea. Certele intre Vaticanu si Quirinalu sunt scene de familie si poporul italianescu scie bine din parte-i, cum ca papalitatea forma o parte si tocmai cea mai gloriosa parte a istoriei sale.

Conclave se va tienea deci in Roma si va fi totu atatu de liberu in deliberarile sale, ba mai liberu chiar, de catu ori unde. In consistorinlu celu mai apropiatu Papa va spune Cardinaliloru procedur'a pregatita pentru alegerea urmasiului seu, dar se intielege ca nu va insemna person'a. Cert'a religioasa care mistue Europa de douedeci de ani incece, are proprietatea deosebita de a arde multu mai puternicu in bisericel straine, de catu in Italia chiar. Catolicismulu e multu mai fanaticu in Paris, Brusella, ba chiar in Londra, de catu in Roma. Biserica italiana ar fi bucurosa, se face inoiala cu statulu si se se impace cu densulu, si tocmai fiind-ca catolicii din strainatate se temu, ca unu papa italianescu s'ar invoa asupra unui modus vivendi, ei se silescu din resputeri ca se alaga unu papa neitalianu. Ames-

tecare patimeloru religiose in politica deja destulu de turbure a Europei, a facutu atata reu si ar putea se devie atatu de usioru unu elementu de resboe interne si intre popore, in catu guvernele cauta se dorasca a o linisti.

Se dice deci, ca Frantia, Austria, Spania si Italia, ca cele mai interesate puteri catolice, au si facutu o inoiala pentru a sfatu ca se se alaga unu Papa cu principii moderate, er cele-lalte puteri, Germania, Anglia si Rusia s'au asociatu la acesta hotarire. Influenti'a lore se intielege ca va consista intro recomandatie; caci numai Sacralu Collegiu are se hotarasca alegerea.

Se vorbeste si despre renumitulu dreptu de veto, dar dupa cum ni se pare acestu dreptu a devenitu forte problematicu.

Veto avea doue ratiuni de a fi. Antaiu, biseric'a in vremea introducerii ei in tierile catolice avea mosii asupra, carora Papa avea unu dreptu ore-care de proprietate. Dar aceste mosii s'au secularizatu, aproape tote si Papii au recunoscutu acest'a prin concordate, deci positi'a reciproca a amanduroru partiloru nu mai este aceasi. Alu doilea, dreptulu de veto avea intiesu pe candu Papa era stapanitoru lumescu, avea state si putea intra in relatii politice cu alte state. Dar astadi puterea lumesca a Papei e desfiintata pentru tot-d'auna si puterea lui spirituala e mai nemarginata in neatarnarea ei de catu ori candu si se poate misca libera in sfera ei. Deci in starea de astadi nu mai e locu pentru exercitarea dreptului de veto care isvorea din fapte, pe care se rezima si cari disparendu, au liberatu biseric'a de legaturile ei politice.

O privire agronomica asupra aniloru din urma.

Este unu faptu necontestabilu ca agronomi'a de mai multu timpu incece nu e o professiune atatu de rentabila, dupa cum s'ar recere. Intemplarea inse ca tocmai si siesurile cele forte productive ale Ungariei de josu seu inferioare, pe care natur'a le-a donatu cu o mana atatu de abundanta au devenitu in anii de pe urma pucinu productive, au adusu tocmai si pe agronomii mai rationali la uimire.

Daca ne vomu intrebá, ca ce e caus'a acestei aratari, si ce e de facutu ca se ajungemu la recolte mai bune? trebuie se respondemu: Stabilitatea recoltei campiloru e conditionata prino simpla lege, care are valoare pentru tote regiunile lumi, adeva prin redarea materiilor nutritore pentru plantele, ce s'au luat agriloru prin recolte. Si ca cei mai multi agronomi ai Ungariei inferioare nu s'au supusu acestei legi, este caus'a miciorarei recolteloru.

Mai in tote tinenturile lumi e o necesitate neconditionata, ca nutrimentulu planteloru ce s'au luat din agri prin recolte, se se redev prin purtarea unui gunoiu bunu. Pe siesurile Ungariei inferioare au fostu pana acum altmintrelea. Aci n'au fostu gunoarea impreunata cu ostenea si perdere de timpu, pentru ca pamentulu aluvialu (adusu prin apa si asediatu aci) a fostu destulu de ineztratu cu humus, cali, pamenturi alcalice si saruri fosforice, materii cari sunt neinconjuratu de lipsa pentru dezvoltarea planteloru, incatu acestea si-gasiau materiile nutritore necesari pana in timpulu de pe urma. Timpulu acest'a bunu inse inca si-a ajunsu sferisitu, si agronomii din mai multe partii ale Ungariei au facutu trista esperintia, ca productivitatea campiloru scaritia din anu in anu; recoltele fructeloru piose dau numai spicuri mici, grauntie mici si usiore, ba tocmai si paie pucine.

Fie carei plante cultivata trebuie se-i damu acea ce-i de lipsa pentru nutritia sa. Pe agronomulu trebuie se-lu puna cunoscerea compunerii si a calitatii agrului seu in positi'a de a mijloci conditiunile sub cari va veni agrulu seu productivu si aptu a nutri plantele. Prin sciintiele na-

turale amu ajunsu la recunoscere, că pământulu aratoriu se consuma în asemenea proporțiune în care a produsu fructe. Prin urmare trebuie redată agrului materiile consumate, dacă voim a-lu ținea și pe viitoriu în starea productivă, și așa e de mare însemnatate pentru agronomu a ști în ce modu devine pământulu seu nutritoriu pentru plante, spre alu face nutritoriu în casu de lipsa, adeva a-lu melioră!

Partile mineralice a pământului de sine nu dau unu terenu (solu) productiv, înse cu câtu sunt aceste materii mineralice prin discompunerea stâncilor primitive seu antice între sine și parte cu humus mai amestecate și îngreuiate cu gazuri atmosferice, cu atât e mai productiv agrulu compus din ele. Feliuritele petrii discompuse și formandu pravu foarte maruntu, farinosu, a formatu cu deosebire pământulu argilosu, care înse nice când nu se afla singuru, foră în amestecu cu alte specii de pământu și asia forméza unu amestecu a tuturor materiilor mineralice pământóse.

Prin discompunerea mai departe a amestecului de pământu se disólva în totu anulu una parte a singuratecilor fragmente seu particule de pământu într'unu pravu finu, care se disólva în apa, și în stare fluida cu apa se asórbé ca nutrementu de rădăcinile plantelor.

A face materiile nutritóre aflátore în pământu, convenabile plantelor, celu mai simplu medilocu e lucrarea pământului cu plugulu s. a. Prin acést'a vine aerulu cu pământulu mai bine în atingere; se promovéza schimbarea aerului în partile rarite (scormanite) ale pământului, și prin acést'a se acceleréza și maresce disolvarea materiilor nutritóre pământóse în agru. Celea mai însemnate materii nutritóro pentru plante, devin în stare pulverósa prin discompunerea feliuritelor petri. În siesurile Ungariei inferiore înse nu se întempla acést'a lipsindu cu totulu feliuritele petrii. Asia dara aci póte avé locu numai gunoirea câmpilor, pentru că numai gunoiulu póte dá câmpului materiile mineralice nutritóre, care s'au luatú agriloru prin recólte.

Ogorulu a sustienutu în câțva productivitatea câmpilor, încatu agrii mai dau și foră gunoiu recólte. Caus'a acestui faptu este de a se cautá în aceea, că stratura rarita (brezd'a) la timp, ogorului i se dá ocaziune a se discompune, prin influința caldurei, pentru plantele urmátore. Precum înse unu animalu de lucru nu va fi în stare a face nimica pe langa tóta odichna, dacă nu-i vomu dá nutretiu; asia va fi și cu agrulu, elu va dá tóte materiile nutritóre disolvate plantei, și în sfarsitu, va deveni neproductiv, și acést'a cu atât mai curendu cu câtu brezd'a araturei e mai subțire, și cu câtu e gunoiulu pe agrii mai pucinu Aratur'a afunda e de mare însemnatate asupra desvoltarei plantelor, înse la acést'a se opunu cei mai multi agronomii, și opozițiunea acést'a e cu atât mai greu de a-o învinge fiindu că prin aratur'a mai afunda se încórda și vitele tragátore mai tare. Lucrarea acést'a atât de rentabila, aducerea materiilor nutritóre pentru plante și folosirea acestora, care jacu ca aurulu în pământu sub brézd'a îndatinată, se negliga de cei mai multi agronomi spre daun'a și pagub'a loru. Și totusi fie care agronomu ar trebui se întieléga, că folosirea materiilor nutritóre plantelor ce jacu în patur'a mai de desuptu a pământului e de mare influința asupra recolteiloru sale.

Tescula.

Marcu Tului Cicerone. *)

(Fine).

b) Operele.

Intréga viéti'a lui Cicero este activitate neîntreruptă, mai vertosu în respectu literariu. Din tineretia neconținutu s'a ocupatu cu studiu retoric și filosofice: tesaurii adunați

*) Publicarâmu acestu tractatu biograficu, pe care ni-lu trimisa unu corespondente, ca estrasu din studiale facute de d. I. M. M. (Red.)

prin aceste în betranétia i-a prelucratu apoi cu diligența foră parechia. De aici scriptele lui sunt cele mai interesante în tóta literatur'a latină. Între aceste se numera:

a) Oratiuni întregi la numeru 56, din care Ipercriticiei unele le tragu la indoieala, — și franturi din alte vre-o 20. Title ca la 35. Unele s'au scrisu după ce le-a ținutu (prima în Catilinam). Altele sunt reformate (pro Milone). Altele érași împartesite numai în scrisu (în Verrem actio secunda, și Philippica secunda). Mai tóte cuventările sunt aperiatorie și numai arareori a pasitu ca acusatoru.

b) Scrieri pentru teori'a oratoriei, prin cari Cicero tehnic'a oratoriei grecesci o-a streplantatu în pământu romanu și a naturalisatu retoric'a îmbracata vesmentu romanu. Scrierile, ce se ținú de aici, sunt:

I. De Inventione L. L. 2. (retoric'a ad Haeronnium nu se pare a fi a lui);

II. De Oratore L. L. 3;

III. Brutus sive de claris oratoribus, istori'a oratoriloru romani;

IV. Ad Brutum orator, în ea se desémna idealulu oratorului și este în totu respectulu cea mai pipaită între scrierile retorice;

V. Topic'a;

VI. Partitiones oratoriae;

VII. De optimo genere oratorum, prefacia la traducerea lui Demostenes și Aeschines.

c) Epistole scrise de Cicero custa mai 800 în patru collectiuni:

I. Ad familiares (ad diversos) L. L. 16;

II. Ad Atticum L. L. 16;

III. Ad Quintum fratrem L. L. 3;

IV. Ad Brutum L. L. 2.

Cine va fi facutu aceste collectiuni nu se scie. Multí sunt de opiniune, că ar fi faptulu lui Atticu, cu atât mai vertosu că epistole, ce alții au scrisu lui Cicero, se afla în aceste colectiuni, dar de cele scrise de Atticu nu se afla. Epistótele sunt unu tesauru nespusu pentru istori'a tempului aceluia, icona perfectă de caracterulu, viéti'a și activitatea lui Cicero; ele ni-dau proba de francueti'a, cu care ómenii de partide diverse erau unii catra alții,

d) Scrieri filosofice. Cicero la începutu s'a ocupatu cu scientiele filosofice numai spre a se sierzbi de ele ca medie întru carier'a oratorésca și politică, — éra mai târziu în mediloculu fortunelor vietiei și cându érá retrasu dela politica a cautatu recreare și mangaeare întrensele. Nu s'a ținutu de unu sistemu anumitu, ci a împrumutatu dela ori care scola aceea ce respondea directiunei sale celei practice; neci s'a sfarimatu întru aceea ca, prin cercetările sale, se înainteze sciintiele filosofice, ci mai multu întru acolo, ca se esplice romaniloru rezultatele filosofiei grecesci și acele se le propuna în forma de asia, câtu se se póta folosi în viéti'a. Elu a fostu celu de antâiu, care în limb'a latină a a formatu termini filosofici.

Din scrierile filosofice custa:

I. De Republica L. L. 6, idei'a statului perfectu;

II. De legibus;

III. De finibus bonorum ei malorum L. L. 5 celu mai ageru opu cuprinde invetiatur'a de bunulu celu mai înaltu retendiendu pre Epicurei;

IV. Academicorum L. I. (Cottulus) și Academicorum priorum L. II. (Luocullus);

V. Tusculanarum disputationum L. L. 5, cuprinde bucăți din filosofia practică;

VI. De natura deorum L. L. 3, cea de antâiu conține parerile Epicureiloru, a dou'a ale Stoiciloru, ér a trei'a preale Academiciloru;

VII. De divinatione L. L. 2. completarea opului precedente și spunerea credinței ce avea poporul despre divinatiune (profetia) cumu și a institutelor politice. Autorulu și-areta destulu de limpede necredenti'a sa;

VIII. De fato, franta;

IV. Paradoxon L. L. 6, operatu retoricu filosoficu asupra aloru 9 tese stoice;

X. Cato maior sive de senectute;

XI. Laelius sive de amicitia Pomponium Atticum;

XII. De officiis ad Marcum filium L. L. 3, in cari i-da invetiaturi morale pentru vietia, aretandu ce e morala si ce folositoriu, cumu si lupt'a intre ambele aceste.

c) Influinti'a lui Cicero asupra culturai romane.

Scrierile lui Cicero in to'u respectulu ocupa loculu primu in literatur'a romana. Nici unulu din literatii Romei n'a avutu acea influintia asupra culturai romaniloru, carea Cicero; nici unulu acea putere asupra venitoriului, carea elu; nimenea respectulu acel'a.

Scrierile lui mai cu sema au fostu, care au facutu ca si in celu mai grosu intunerecu alu evului de medilocu se mai licuresca cate o schintea singurateca, carea se streplante resturile si mai vertosu reminiscenti'a culturai apuse, si la timpu binevenitu se descepte lumea la noua vietia intelectuala.

De si a posesu cultur'a grecesca ca nime altulu din concetatenii sei, totusi remase romanu din crescutu pena iu talpa. Trasurile principale ale intieleptiunei si scientiele grecesci le contopi cu caracterulu romanu. Asiá cultur'a greca o prefacu in romana si, fora se adauga ceva catra cele aflate de greci, crea o literatura noua dupa gustulu si respundietoria la indigentiile natiunei sale. Acest'a i-succese prin aceea ca, bine cunoscundu trasur'a fundamentala a caracterului romanu, trata scientiele si artele in modu retoricu si pre canalulu acest'a strecura in fienti'a natiunei sale aceea ce pana aci fusese strainu.

Sciinti'a dreptului, in tote timpurile cea mai desvoltata la romani, o a impreunatu cu filosofi'a, a inblanditu formele si destinctiunile ei cele rigide si i-a deschisu cale spre desfasiurare. In urm'a acesti'a sciinti'a dreplului capeta aventare in catu mai tardiu, candu tote ramurile literaturai romane scapetasera, ea singura se tienu in putere, ea singura pastra curati'a formeloru si a stilului.

Istori'a pana aci imbracata in forme seci si cetita numai pentru amintirea lupteloru oface o arma potentu in man'a cuventatorului si asiá dede o noua directiune pentru istoria, unu indemnu pana aici ne cunoscutu pentru scrutatoriu.

Ca filosofu a fostu eclecticu, s'a tienutu de unu sistemu, care nu nainteza scrutarea adeverului, ce nu se pote face fora de unu principiu. Ci inse lui Cicero i-a passatu mai multu de aplicarea filosofici la vietia, apoi aci lucrulu se are cu totulu altmentrea. Din diversele sisteme si invetiaturi acusi un'a acusi alt'a e mai folositoria si se pote aplica mai bine. De aici resulta marele pretiu alu scrieriloru lui celoru filosofice, cu desclinire a celoru ce atingu mai de aproape relatiunile vietii (de amicitia, de officii). Prin aceste influintia elu multi seculi dupa caderea romaniloru si descepta gustu spre filosofia. Ca oratoru a sierbitu de modelu pentru tote timpurile urmatorie, ca retoru de invetiatoriu.

D i v e r s e.

— **Medicu romanu in Aradu.** Domnulu *Dr. G.*

Vuia, Doctoru in Medicina si Chirurgia, Oculistu si Magistru de Obstetricia; Ces. reg. Medicu-locutinentu sup. in reserva; fostu medicu-secundariu la spitalulu publicu „St. Rochus“ din Budapesta — s'a asiediatu de curendu la Aradu unde a primitu totu-de-odata catedr'a de profesoru pentru „Higienu si Chemia“ la instit. nostru ped. teol. Prin mutarea Dlu Dr. *Vuia* la Aradu s'a implinitu o vechia dorintia a romaniloru din locu si din pregiuru pre unde Domnia sa, ca fiu nascutu in Aradu, este bine cunoscutu. Dlu Dr. *Vui*'a a facutu in decursu de mai multi ani pras'a in spitalele din capitala, atatu pentru morburile esterne catu si pentru cele interne, si prin diliginti'a si istetimea ce a doveditu la curarea diferiteloru morburi in scurtu timpu si-a atrasu atentiunea si iubirea profesoriloru si a colegiloru sei din spitalu. Avendu-lu acum in mediloculu nostru in cali-

tate de medicu practiculu si profesoru, suntemu convinsi ca frumosele sale cunoscintie si esperintie medicale voru contribui multu pentru alinarea si delaturarea suferintiiloru celoru ce patimescu — era ca profesoru dorimu se-i succeda a sterni la poporulu nostru mai multa interesare pentru sanatatea si bunastarea sa fisica — lapedandu-se de vrajitoriele stricatiöse, cari au prinsu radecini atatu de afunde la poporulu romanu.

† **Necrologu.** Teodoru Ardeleanu, si fiii Alesandru, Georgiu, Ioanu, Petru, Maria cu sociulu Elia Frentiu, si Catarin'a cuprinsi de dorere profunda in numele loru si a consangeniloru si tuturoror cunoscutiloru facu cunoscuta doios'a morte a fiului si fratelui loru **Gavrila Ardeleanu**, rigurosantu in medicina, care dupa unu morbu de peptu mai indelungatu in 11 Ianuariu ser'a la 8 ore a reposatu in domnulu in alu 24-le anu a vietiei sale; — astrucarea remasitiiloru se va intempla in 13 Ianuariu la 3 ore d. m. dupa ritulu besericei gr. orientale in cimeteriulu din locu. La care trista solenitate suntu invitati cu onore toti consangenii si cunoscutii. — Beiusiu 12 Ianuariu 1878. — Eterna fia memori'a lui! — Impartesindu si noi profund'a condolintia pentru pierderea eminentului june, lasamu aci se urmeze urmatoriulu panegiricu scurtu, ce-i face unu amicu alu seu: „Gavrila Ardeleanu s'a nascutu in Beiusiu, unde si-a facutu si studiele gimnasiale, er dupa acest'a avendu o predilectiune pentru medicina, terminá studiele medicale la universitatile din Gratiu si Budapesta, apoi apesatu de morbu, se rentorse erasi acasa la Beiusiu, unde dandu tatalui seu — inca vietia — sarutarea ultima de fiu, inchise ochii, lasandu dupa sine corpulu rece ca parte lumei, er sufletulu lui sborá catra ceriuri unde a fost chiamatu! Fiulu iubitu, fratele iubitoriu si amicul sinceru disparura de odata cu defunctulu, mai multu! o radia de buna sperantia pentru natiune, se stinse pe vecia, ca-ci ce era densulu? — totu ce speranti'a contine, totu ce unu sufletu nobilu intrunese: bunu, iubitoriu, sinceru, activu! Ddiu sedise in inim'a lui tote virtutile, spre esemplu altora. Dar tocmai, candu era aproape se-i stralucesca virtutile — stabilindu-se ca barbatu in societate, -- veni mórtea, acestu tiranu neimpacatu, si-i taiá firulu vietii, lipsindu de cea mai mare bucuria, de unic'a mandria — pre tatalu seu, carele si-a sacrificatu averea pentru a cresce si a dá natiunei unu membru viguros. Ffi inse mangaetu tata intristatu, ca-ci ti-ai facutu detori'a de parinte catra natiune, fii mangaetu, ca-ci intemplantrea trista ce te-a ajunsu este din voea lui Ddiu, carele intristatiloru erasi li dá bucuria! Er tu amice din copilaria, tu umbra, ce ai plecatu catra imperati'a fericirei de veci, primesce aceste ca o lacrima pe recele teu momentu si ca unu suveniru neperitoriu, dela **Atanasiu Tudorescu**. — Aradu 15 Ianuariu nou 1878.

“ „ **Diaru nou.** Dómna, In interesulu emulatiunei literare si mai cu sema alu principiolui educatiunei casnice a femeii si ficeii Române invitu cu respectu, se bine-voiti, a-mi face onore de a ve inscrie intre abonatele diarului „Femeia Româna“, fôia literara, casnica si sciintifica pentru familia. Ea va aparé de doue ori pe septemana, numai pentru 2 franci pe luna, cu incepere de la 1-u Ianuarie 1878. Abonamentele se achitu pe unu anu inainte. Redactore, **Maria Flechtenmacher**. Cu colaboratiunea mai multoru domne Române, si barbati de notorietate. Sunt rugate tote domnele si toti domnii atatu din capitala catu si din provincii, cari au bine-voitu a se incarca cu liste de abonamentu pentru fôia **Femeia Româna** alu carei prim numeru va aparé la 1 Ianuarie 1878., precum s'a anunciatu prin „Romanulu, de la 20 Decembre curentu, se binevoiasca a trimite la administratiunea fôiei, cu trei dile numai inainte de anulu nou numele si adres'a fie-carui abonatu, spre a se sci unde si cui se se espedieze fôia. Catu pentru liste, sunt rugati a le pastra pentru ocazioni candu s'ar mai putea adauga numerulu abonatiloru „Femeii Romane“. Administratiunea este: Bucuresci, strada Domnitia Nastasia, Nr. 27. **Maria Flechtenmacher**.

Anunțiu!

Dr. G. Vuia

are locuința pe piața carbunilor în „Curtea rusăca“ (Széntér „Orosz udvar“.

Dă consultațiunii și ordinădă după amădi dela 2—3 ore.

Concurs.

1—3.

Pentru vacant'a parochie gr. or. de clas'a III-a din *Rossia*, în protopres: Ienopolei — Borosineu, comitatulu Aradului, se escrie concursu cu terminulu de alegere pe domineca din 24 Ianuariu st. v. a. c.

Emolumintele sunt: $\frac{1}{2}$ sesiune de pamentu, birulu parochialu dela 115 case, câte una mesura cucuruzu sfermatu, ăra dela 5 case dileresci $\frac{1}{2}$ mesura, — stolele indatinat, și quartiru cu gradina de legumi.

Recurentii și voru trimite recursele instruite în sensulu §-lui 13 din statu: org: și adresate comitetulu parochialu, celu multu pana în 25 Ianuariu st. v. a. c. la oficiulu protopresviteralu în Borosineu, — cele intrate după acestu terminu, nu se voru primi.

Alesulu de preotu, dela diu'a intrarei sale în funcțiune, pana la 23 Octomvrie st. v. a. c. candu se implinesce anulu raposarei fostului parochu, — va avé a da jumătate din tôte venitele parochiale viduvei preotese și orfanilor.

Rossia 2 Ianuariu 1878.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, adm. ppresviteralu.

1—3.

Concursu pentru postulu de parocu gr. or. în comun'a *Hassiasiu*. cu terminu pana la 30. Ianuariu st. v. 1878. candu se va tiené și alegerea.

Emolumintele sunt: una sesiune de pamentu; $\frac{1}{2}$ de lantiu de pamentu intra și $\frac{1}{2}$ de lantiu estravilanu; birulu de câte un'a mesura de cucurusu despoiétu dela 100 nr. de case, și venitele stolari indatinat.

Aspirantii la acestu postu, voru adresá recursele lor, instruite conformu prescrișaloru Statutulu organicu, respectivulu comitetu parochialu, și a le tramite parintelui protopopu tractualu **Georgiu Cratiunescu** în Belincz, pana la 29. Ianuariu 1878 avendu fiecarele în vr'o Dumineca, a se presentá în biseric'a gr. or. din locu, spre a-si aretá desteritatea în tipicu și în cantarile bisericesci.

Hassiasiu, 20 Decemvre 1877.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, protopopu tract.

2—3.

Conformu ordinatiunei Vener. Consist. dto. 10. Noembre. a. r. nr. 894. pentru a II-a parochia vacanta din *Corniareva*, dieces'a Caransebesiului, protopresbiteratulu Mehadié, se recere unu preotu cooperatoru, spre care scopu se escrie concursu, cu urmatórele emoluminte: Unu salarin anualu în bani gata de 300 fr. în care se cuprindu stóla și birulu, un'a sesiune de 34 jugere de pamentu:

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati a-si trimite recursele instruite conformu stat. org. bis. la comitetulu parochialu, adresandu-le M. O. D. Ioane Ste-

fanoviciu adm. protopopescu în Mehadia pana în 27 Ianuariu. 1878. căci în 22-le se va tiené alegerea.

Corniareva în 20 Decembre 1877.

Comitetulu parochialu'

În contielegere cu d. **Stefanoviciu**, adm. protopop.

2—3.

Conformu decisulu Consistorialu gr. or. oradanu deto 28 Novembrie 1877. nr. 838. B. prin acést'a se deschide concursu pentru parochie reduse **Copacelu-Surducu**, Cottulu Bihoru, protopresbiteratulu Pestesiului, cuprinse în clasa a III-a cu terminu pana la 30 Ianuarie 1878. în care diua va fi și alegerea.

Emolumintele sunt: din Copacelu dela 90 numere câte jumătate vica cucurudiu sfarimatu, folosirea aloru 16 jugere pamentu, tóta cas'a una diua de lucru, stólele indatinat, — si cortelu cu doua chilii.

Din Surducu dela 100 numere jumătate vica cucurudiu sfarmatu, folosirea aloru 16 jugere pamentu, și stole usuate.

Doritorii de a ocupá acést'a parochie suntu pofiti a-si trimite recursele lor instruite în sensulu statutulu Organicu adresate Comitetulu parochiale subscrisulu, posta ultima Élesd.

Datu în Copacelu la 23 Decemvrie 1877.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine **Teodoru Filippu** administratore protopopescu-

3—3.

Se escrie concursu pentru ocuparea postulu de Capelanu pre langa nepotinciosulu parochu din *Nicolintiu Mateiu* Alesandroviciu, Protopresbiteratulu Bisericei Albe, dieces'a Caransebesiului, conformu parintesci ordinatiuni consistoriale cu 10-lea Noemvrie nr. 896. bis.

Emolumentele sunt urmatórele a) jumătate din sesia parochiala b) jumătate din intra — și estravilanu; c) jumătate din biru și stol'a indatinat dela 104 case.

Doritorii de a ocupá acestu postu de capelanu au a-si tramite recursele instruite în intielesulu statut. org. bis. adresate Comitetulu parochialu contra Protop. Ioșifu Popoviciu în Jamu avendu recurentii a se presenta înainte de alegere în vreo Dumineca, séu serbatóre în s. biserică spre a-si arata desteritatea în cantari și tipicu. Alegerea va fi în 8-lea Ianuariu 1878.

Nicolintiu 16-lea Decembriu 1877.

Comitetulu parochialu

În contielegere cu mine **Ioșifu Popoviciu**, protopopu.

3—3.

Concursu pentru statiunea invetiatorésca vacanta gr. or. confes. rom. din comuna *Nadasiu*, inspectoratulu Agrișiuului cott. Aradului cu terminu de alegere pana la 15 Ianuarie 1878. candu se va tiené și alegerea.

Emolumintele sunt: în bani 150 fl. v. a., 12 chilegràu și 12 chile cucuruzu, 15 centem. fenu, 12 orgii lemne din care are a se incaldí și scóla, dela imormentari mari 50. ăra dela mici 20 cr. quartiru liberu și speșele Conferintiei invetiatoresci.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu pofiti se dovedésca: că au absolvatu preparandi'a și suntu de religiunea gr. or., se aiba esamenulu de cualificatiune, și atestatu despre serviciulu de pana acuma, în fine sa se presentedie în vr'o Dumineca séu serbatóre la biserică pentru a-si arata desteritatea în cantari și tipicu, recursulu adresatu comitetulu parochiala se se trimite concernintelu Inspectoru de scóle **Demetriu Pop'a** per Pankota în Szóllőscsigerél; recursulu în diu'a alegerei nu se va primi.

Nadasiu, 1 Decem. 1877.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine, **Demetriu Pop'a**, inspect. de scóle,

Redactoriu respundietoriu: **Vincetiu Mangra.**